

C-206 Bijlage

Aanpak

De uitvoering van de Deal Pilots Regionale Energiestrategieën is opgebouwd langs twee lijnen. Ten eerste worden vijf pilot regio's met ambitie en bestuurlijk draagvlak intensief procesmatig ondersteund zodat deze binnen een jaar tijd een regionale energiestrategie op kunnen stellen volgens de bij het doel beschreven tweeledige route.

Daarnaast wordt een lerend netwerk georganiseerd waarbij ook andere regio's met elkaar meekijken en ervaringen uitwisselen op basis waarvan ze zelf ook energiestrategieën kunnen ontwikkelen. In dit netwerk is een bijzondere rol weggelegd voor een aantal koploperregio's die al verder gevorderd zijn met hun energiestrategie en binnen hun regio ook bestuurlijk op één lijn zitten. Zij draaien mee in het lerend netwerk en brengen kennis en ervaring in. Zij halen ook ervaring en kennis op uit andere regio's als het gaat om de uitvoering en het overkomen van bepaalde barrières daarin.

Ten slotte participeren ook regio's die nog helemaal aan het begin staan van een gezamenlijke aanpak op het gebied van de energietransitie in het lerend netwerk. Deze regio's kijken mee en kunnen voorbereiden op deelname aan een tweede tranche, een eventueel vervolg van het programma na een positieve evaluatie, om ook een energiestrategie op te stellen.

Provincies werken mee en sturen op een uitkomst van de energiestrategieën die bijdraagt aan een samenhangende provinciale energievisie.

Organisatie

Deze Deal is onderdeel van de agenda van het Bestuurlijk Overleg Energie (BOE) tussen de koepels (VNG, IPO, UvW) en het rijk (ministeries van EZ, IenM, BZK). In dit halfjaarlijks overleg worden belangrijke ontwikkelingen in de energietransitie besproken, en worden besluiten in dit kader voorbereid en genomen. In dit overleg is de intentie uitgesproken om deze Deal te sluiten en de pilotaanpak voor regionale energiestrategieën uit te voeren.

De uitvoering van deze Deal wordt aangestuurd door het BOE dat tijdens de looptijd van het programma van 1 juni 2016 tot 1 juni 2017 twee keer bij elkaar komt.

Deze overleggen worden voorbereid door het voortgangsteam. Het programma wordt concreet begeleid door een kernteam dat maandelijks overlegt en waarbij de partners uit het netwerk zoals Energie Nederland, Netbeheer Nederland, natuur en milieuorganisaties, woningbouwcoöperaties en regionale en lokale energiepartners en bedrijfsleven aanschuiven en meedenken.

Het coördinatiepunt van de pilots wordt gehuisvest bij de VNG. De coördinatie wordt gefaciliteerd door VNG in samenwerking met de andere Dealpartijen. IPO en UvW hebben hier naast het VNG een belangrijke rol in, en EZ, IenM en W&R dragen vooral bij via deelname aan het kernteam en de besluitvorming in het voortgangsteam.

De communicatie wordt door de werkgroep van VNG, IPO, UvW en de Rijksoverheid gecoördineerd, in samenspraak met de betrokken regio's.

De VNG coördineert de financiële middelen van de Deal, en gaat daarbij alleen verplichting aan van boven een nog af te spreken grens na goedkeuring door het kernteam. Daarbij wordt gewerkt binnen de kaders op hoofdlijnen die door de Rijksoverheid worden meegegeven. Deze kaders worden vastgesteld in een aparte besluiten van EZ, IenM en W&R.

Regionale organisatie

In elke deelnemende regio is één bestuurder aanspreekpunt voor de uitvoering van de regionale energiestrategie, daartoe gemandateerd door alle decentrale overheden die deelnemen aan de pilot. Dit kan de voorzitter van een stuurgroep zijn die in sommige regio's al bestaat, en in andere regio's nog wordt samengesteld. De stuurgroep bestaat uit vertegenwoordigers van gemeenten, provincie en waterschap, afvaardiging van bedrijfsleven, maatschappelijke organisatie en bewonersorganisatie. De programmamanager zorgt voor tijdig en met draagvlak opleveren van een energiestrategie. Hierbij stuurt hij een ambtelijke werkgroep aan waar de organisaties uit stuurgroep/klankbordgroep in zijn vertegenwoordigd.

Ontwikkeling pilots regionale energiestrategieën

Deze Deal omvat vijf pilotregio's die in een jaar tijd via een integraal proces tot een regionale energiestrategie beogen te komen. Deze regio's zijn geselecteerd uit een groep van twaalf regio's die zichzelf gepresenteerd hebben aan de Dealpartijen. Op basis van onder andere bestuurlijk commitment en haalbaarheid van het voorstel is een keuze gemaakt.

Deze vijf pilotregio's krijgen begeleiding die per regio op maat wordt ingericht. Voor de geselecteerde regio's geldt dat zij alle vijf behoefte hebben aan expertise om het geheel van wensen, behoeften, ontwikkelingen en concrete projecten met elkaar kan verbinden tot een samenhangende regionale energiestrategie, en die tegelijkertijd waar mogelijk al bijdraagt aan het realiseren van beoogde concrete projecten. Naast deze vijf pilotregio's zijn er twee regio's geselecteerd die wat extra ondersteuning krijgen bij het eigen strategieproces waar al aan begonnen is. Ten slotte wordt een lerend netwerk opgestart met in totaal zestien regio's.

- De vijf pilotregio's zijn:
 - West Brabant
 - Midden Brabant
 - Midden Holland
 - Fryslân
 - Drechtsteden

- De twee regio's die alleen extra ondersteuning krijgen zijn:
 - Noord Veluwe
 - Metropool Regio Eindhoven

- De overige regio's in het lerend netwerk zijn:
 - Flevoland (koploper)
 - Stedendriehoek (koploper)
 - Parkstad (koploper)
 - Metropool Regio Den Haag-Rotterdam
 - Drenthe
 - Holland Rijnland
 - Metropool Regio Amsterdam
 - Arnhem-Nijmegen
 - Utrecht

Met elk van de vijf pilotregio's en voor de twee regio's die gedeeltelijke ondersteuning krijgen wordt een regio-overeenkomst gesloten met daarin de concrete afspraken voor die regio en inzet van de daarbij betrokken partijen op basis van een format. Het uiteindelijke doel voor alle regio's is te komen tot een regionale energiestrategie, met daarin allemaal dezelfde elementen verwerkt. De weg hier naartoe en de ondersteuning die hierbij nodig is kan variëren.

Regionale energiestrategie als product

Een regionale energiestrategie omvat de energieopgave van een regio, met daarbij het potentieel voor duurzame opwekking en besparing, en de concrete plannen om de vraag en het aanbod bij elkaar te brengen. De energiestrategie omvat daarbij concrete resultaten en uitvoeringsplannen voor de korte termijn, en tegelijkertijd ook de richting en de plannen voor de middellange en lange termijn. Het complete plaatje in de strategie is ruimtelijk ingepast en afgestemd op lokale, provinciale en nationale ontwikkelingen en doelstellingen. Er wordt concreet aangegeven op welke manier de strategie zal worden uitgevoerd, waarbij ook voor de financiering in ieder geval een plan is opgesteld.

Zowel bij het opstellen van de energiestrategieën als voor de realisatie van concrete projecten worden coalities gesmeed van publieke en private partijen. Deze partijen vullen gezamenlijk de benodigde rollen in. Daar waar nog belemmeringen voorzien worden bij uitvoering, worden deze geïdentificeerd en geagendeerd.

Voorwaarden deelname en inzet van regio's

Om te voorkomen dat de energiestrategieën beperkt blijven tot papieren exercities zijn er een aantal voorwaarden aan deelname aan het ondersteuningsprogramma gesteld. De regio moet minimaal uit vijf gemeenten bestaan. Er dient vooraf bestuurlijk commitment aanwezig te zijn van provincie, gemeenten en waterschappen van de regio. Hiermee verbindt de regio zich aan het proces waarin ook een bestuurlijk besluitvormingstraject is opgenomen. Er dient daarnaast een stuurgroep opgericht te worden die het proces aanstuurt binnen de regio.

De regio's die ondersteuning krijgen stellen vooraf een regio-overeenkomst op. Deze overeenkomst dient te worden goedgekeurd door de betrokken gemeentelijke colleges, waterschapsbesturen en gedeputeerde staten. Vanuit de regio wordt een regio-overeenkomst ondertekend door de voorzitter van de stuurgroep of de bestuurlijk trekker van de regio. De VNG wordt na goedkeuring van alle zes de Dealpartijen in het kernteam gemandateerd om namens hen de regio-overeenkomst te ondertekenen.

In de regio-overeenkomst worden de opdracht, de planning, de organisatie, de eigen inzet (mensen en middelen) van de regio en de ondersteuning vanuit de Deal Pilots Regionale Energiestrategieën vastgelegd. Voor elke regio is de opdracht hetzelfde: 'het opstellen van een regionale energiestrategie met een korte termijn doelstelling en bijbehorende concrete acties (2023) gekoppeld aan een lange termijn doelstelling (2050)'. De deelnemende regio's en de partijen die daarin vertegenwoordigd zijn, hebben de primaire rol bij het opstellen van de regionale energiestrategieën, waarbij de regionale programmamanager het geheel trekt.

Mocht één van de hierboven genoemde regio's toch geen bestuurlijk commitment kunnen realiseren op de regio-overeenkomst, of mocht aan één van de andere voorwaarden niet voldaan kunnen worden, dan komt de regio niet meer in aanmerking voor deelname aan de pilot. In dat geval komt er een andere regio voor in de plaats.

Gedurende de looptijd van de Deal Pilots Regionale Energiestrategieën kunnen regio's ook aanhaken in het lerend netwerk, en op die manier leren van de ervaringen van andere regio's en stappen maken om te komen tot een regionale energiestrategie.

Lerend netwerk

Het lerend netwerk bestaat bij aanvang van de Deal uit zestien regio's, de daarbij betrokken overheden, de Dealpartijen en het netwerk van energiepartijen, netbeheerders, kennis organisaties, woningbouwcoöperaties, en natuur- en milieuorganisaties. In dit lerend netwerk wordt doorlopend kennis en kunde ontsloten door de verschillende betrokken partijen. Daarnaast komt het netwerk vijf keer bij elkaar in de pilotregio's. Tijdens deze sessies vindt de uitwisseling van ervaringen in de pilots plaats tussen regio's onderling en tussen overheden, partners en regio's. Het doel van deze bijeenkomsten is het delen van kennis en expertise en uitwisselen van kansen en knelpunten. De Rijksoverheid en koepelorganisaties kunnen kijken waar het knelt en hoe dat opgelost gaat worden, zodat de regionale ontwikkelingen in de energietransitie versneld kunnen worden. De resultaten van deze sessies vormen input voor de samenwerkingsagenda van de Dealpartners en voor de Energiedialoog.

Zowel in de breedte van het lerend netwerk als in de uitwerking per pilot zullen op regionaal niveau initiatieven moeten worden verbonden en gesprekken gevoerd worden met de relevante partijen voor nieuwe acties. In ieder geval gaat het hier om netbeheerders, energieproducenten, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Deze gesprekken zullen ook input leveren voor de energiedialoog en de nationale omgevingsagenda en bijbehorende nationale omgevingsvisie. De gesprekken over de regionale energiestrategieën zullen primair worden ingevuld op basis van de ontwikkelingen en issues in de betreffende regio, maar er is ook ruimte voor inbreng van de betrokken departementen om relevante onderwerpen uit het energierapport aan te dragen die ook de energietransitie als geheel een stap verder helpen.